

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ฉันไม่ใช่แม่ใจยักษ์ เสียงสะท้อนของผู้หญิงในบ้านพักฉุกเฉิน” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการให้ความหมายต่อรายงานข่าว “แม่ใจยักษ์” โดยผ่านประสบการณ์ของตัวผู้หญิงเอง เน้นศึกษาปฏิกิริยาตอบโต้ (Reaction) ของผู้หญิงที่สื่อนำเสนอภาพตัวแทนของผู้หญิงที่ทิ้งลูก อีกทั้งศึกษาการต่อรองความหมายที่สื่อสร้างขึ้นจากเสียงของผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมและผู้หญิงที่ถูกนำเสนอเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีภาพตัวแทน แนวคิดสตรีนิยม เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งสร้างความเข้าใจในภาวะการณ์เผชิญปัญหาที่ทำให้ผู้หญิงต้องเลือกตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ แม้จะรู้ว่าผลที่จะตามมาจะเป็นอย่างไร อีกทั้งต้องการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวาทกรรมทั้งจากมุมมองของสื่อมวลชน และความเข้าใจของคนในสังคมต่อเรื่องนี้ วิธีการศึกษาใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้หญิงท้องเมื่อไม่พร้อมและผู้หญิงที่ลงข่าวหน้าหนังสือพิมพ์เรื่องจากข่าวทิ้งลูกในบ้านพักฉุกเฉิน สماعคมส่งเสริมสถานภาพสตรีและมูลนิธิเพื่อนหญิงจำนวน 22 ราย

ผลการศึกษา พบว่า ผู้หญิงที่เป็นกลุ่มศึกษา สะท้อนปฏิกิริยาตอบโต้สื่อที่นำเสนอภาพตัวแทนผู้หญิงที่ทิ้งลูก แตกต่างกัน ซึ่งผู้หญิงส่วนใหญ่ “ไม่เห็นด้วย” กับภาพตัวแทน “แม่ใจยักษ์” มากที่สุด และได้สะท้อนถึงเหตุผลที่กดดันให้ นำไปสู่การตัดสินใจเลือกทิ้งเด็กทารก ได้แก่ การถูกข่มขืน ความรุนแรงในครอบครัว สภาพครอบครัว หรือผู้ชายที่ปฏิเสธไม่รับผิดชอบ สภาพเศรษฐกิจและโครงสร้างสังคม ส่วนผู้หญิงบางกลุ่มที่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และเห็นด้วยกับภาพตัวแทน “แม่ใจยักษ์” นั้น สามารถอธิบายได้ว่าเป็นเพราะผู้หญิงยังถูกกำกับอยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมที่มีฐานคิดแบบมาตรฐานเชิงซ้อนเรื่องเพศที่ครอบงำอยู่ ระบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ปลูกฝัง ค่านิยมและความเชื่อเรื่องการเกิดการมีชีวิต (Pro-life) ความเชื่อเรื่องรักนวลสงวนตัว และบรรทัดฐานในทางสังคมเกี่ยวกับ ความเป็นแม่ แต่ปัจจัยที่มีความสำคัญเหนือกว่าในการที่ผู้หญิงยอมรับภาพตัวแทนนี้ ก็คือ ภาพตัวแทนซึ่งได้ถูกสื่อสร้างขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่า สื่อก็เพียง ทำหน้าที่สะท้อนภาพและระบบวิธีคิดของสังคม และได้ถ่ายทอดวิธีคิดแบบนี้สู่สังคมที่ อยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมปิตาธิปไตย

ผลการศึกษาในครั้งนี้ ไม่ได้ สื่อความหมาย ว่าผู้หญิงที่ประสบปัญหาแล้วเลือกที่จะทิ้งเด็กทารกเห็นด้วยกับการกระทำเช่นนี้ แต่ต้องการที่จะชี้ให้เห็นว่า การตัดสินใจกระทำเช่นนี้เป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะเมื่อบรรทัดฐานในทางสังคม วางภาพให้ผู้หญิงเป็นแม่ ผลการศึกษา สะท้อน

ให้เห็นว่าเบื้องหลังการตัดสินใจเลือกทางเลือกนี้ ผู้หญิงที่ประสบปัญหาต้องเผชิญภาวะกดดัน วิกฤติในชีวิต และปัญหาอะไรบ้าง

สำหรับการสร้างนิยามหรือการให้ความหมายใหม่ของผู้หญิงต่อวาทกรรมข่าวการข่มขืน นั้น ผู้หญิงส่วนใหญ่ได้สร้างวาทกรรมทางเลือกใหม่ๆ ในมุมมองความเป็นแม่/ความเป็นหญิง มิติหญิงชายหรือเพศสภาพ ให้สื่อหนังสือพิมพ์ เพื่อต่อรองวาทกรรมหลักในระบบวิถีคิดแบบชายเป็นใหญ่

ส่วนข้อเสนอต่อสื่อจากผู้หญิงผู้(ถูก)สร้างวาทกรรมข่าวข่มขืนทั้งหมด นั้นคือ 1.ควรพาดหัวข่าวเป็น “ข้อความธรรมดาที่ไม่ตัดสินและพิพากษา” 2. ควรสอบถามถึงเหตุผลความจำเป็นและความรู้สึกจากผู้หญิงโดยตรง 3.ควรนำเสนอแบบสร้างสรรค์ให้ “กำลังใจ” หรือ “เสริมสร้างศักยภาพ” ของผู้หญิง 4. ควรนำเสนอ “เหตุจำเป็น” ของผู้หญิงอย่างถูกต้องและเข้าใจผู้หญิง โดยปราศจากอคติ 5. ในเนื้อข่าวควรพูดถึงต้นเหตุหรือผู้กระทำ คือ “ผู้ชาย” 6.ควรเสนอทางเลือก (Choice) และทางออกเพื่อผู้หญิงมากขึ้น และข้อสุดท้ายคือผู้หญิงขอเสนอให้เปลี่ยนวาทกรรมใหม่ โดยผู้หญิงได้สร้างวาทกรรมทางเลือกมาจากตัวผู้หญิงเองเพื่อต่อสู้วาทกรรมหลักที่สื่อและสังคมสร้างความหมาย สร้างคุณค่าเพื่อตอบสนองโครงสร้างสังคมแบบชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยม

Abstract

The study on “I am not the Heartless Mother”: Voices of the Emergency Home’s Women was a qualitative research. The main objective was to examine the reactions of women who abandoned their child to the meanings given in the media reports referring to them as “The Heartless Mother”. It also focused on the reconstruction of the meaning attached to child abandonment by these women. The study used representation theory and feminism to guide the analysis. It was expected that the study would increase a better understanding on the situations confronted by the women who had made such a decision in spite of the presumably known consequences. It was also hoped that the study would result in changes in the media discourse as well as in societal understanding on this issue. The methodology used was documentary review and in depth interviews of unwanted pregnancy cases and women who abandoned their child with the Association for the Promotion of the Status of Women and Friends of Women Foundation and were exposed in the media, totaling 22 cases.

The study found that for women abandoning their child, the reactions to their media representation were diverse. Most of the women disagreed with their representation as the Heartless Mother. Voices of the women abandoning the child reflected the confronted pressures leading to child abandonment which included rapes, family violence, denial of responsibility by the partner, economic status and the societal structures. The fact that there were women who half agreed / disagreed or agreed with the representation as the Heartless Mother could be explained by the fact that they are still oppressed under the prevalent double sexual standard operated in the society, the family upbringing which fosters pro-life attitudes, the belief in virginity as a virtue and the social norm of motherhood. It was also found that a more important factor which led to the acceptance of being the Heartless Mother by the women was the representation continually reproduced by the media. In fact, what the media do is reflecting the paradigm adopted by the society which is actually under the influence of capitalist and patriarchal systems.

However, the result of the study should not be interpreted as that the women who chose to abandon their child agreed with such action. It was intended to point out that making decision to abandon one's child is a difficult process particularly in a situation where the social norm defines the main role of women as the mother. It also demonstrated that behind each decision made were the pressures, crises and problems each woman had to face.

With regard to the redefinition of the new meaning toward the media discourse on child abandonment, most of the women, under the patriarchal system, mediated through reconstruction of new discourses from the perspectives of motherhood and of being a woman .

Recommendations to the media from these women, represented as the Heartless Mother by the media included the followings : (1) News headlines should be non-judgmental. (2) Questions on the reasons and necessity should be addressed directly to the women. (3) Media reports need to be constructive as well as providing moral support to women. (4) The report should reflect the reasons / rationale of women and provide empathic understanding towards them without any bias. (5) The media coverage should include the cause - the woman's partner. (6) The content should provide different choices or options for women. Finally, the request by the women was for changes in the media discourse. Women themselves constructed new discourses to replace those constructed by the media and the society which responded to the prevalent capitalist and patriarchal structure of the society.